

INTERVIEW TON LIEFAARD, UNICEF-HOOGLEERAAR KINDERRECHTEN UNIVERSITEIT LEIDEN

30 JAAR INTERNATIONALE KINDERRECHTEN

‘Het Kinderrechtenverdrag is een juridisch instrument om de belangen van kinderen te borgen. Maar hoe zorg je dat kinderen er ook echt van profiteren?’ Ton Liefaard is UNICEF-hoogleraar Kinderrechten aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van Universiteit Leiden. Op 14 maart was hij gastheer en hoofdspreker van het 6de Speelforum van Platform Ruimte voor de Jeugd. BuitenSpelen sprak met hem.

FOTO: Universiteit Leiden

TON LIEFAARD, UNICEF-hoogleraar Kinderrechten aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van Universiteit Leiden.

AUTEUR: Marian Schouten

WAAROM APARTE KINDERRECHTEN? WE HAD- DEN TOCH AL DE RECHTEN VAN DE MENS?

“Kinderrechten zijn inderdaad mensenrechten. Maar een kind is een mens-in-ontwikkeling, met eigen, speciale behoeften. Door dit verdrag zijn kinderen mensen met eigen rechten geworden. En het eigenaarschap van die rechten ligt bij het kind. Voor volwassenen is dat wel even wennen. Tegelijkertijd positioneert het verdrag kinderen ook als lid van een gemeenschap, een familie, een gezin. Groeiende autonomie van kinderen en verbondenheid met anderen zijn twee aspecten om rekening mee te houden bij de implementatie van het Kinderrechtenverdrag. Het verdrag heeft de regels van het spel fundamenteel veranderd.”

HET KINDERRECHTENVERDRAG IS 30 JAAR GELEDEN DOOR DE VN AANGENOMEN. SLUIT HET NOG WEL AAN BIJ DE WERELD WAARIN KINDEREN NU OPGROEIEN?

“Er is sindsdien inderdaad veel veranderd. Familienvormen werden diverser: hoeveel ouders kan een kind bijvoorbeeld hebben? Naast de fysieke wereld is een digitale wereld ontstaan. Kinderen manifesteren zich sterker, zoals we hebben gezien bij de recente klimaatmarsen. Er is meer aandacht gekomen voor niet-statelijke actoren, zodat we bij kinderrechten nu niet meer alleen

naar overheden kijken, maar ook naar ngo’s en bedrijven. Het Kinderrechtenverdrag is een levend instrument: het is voortdurend in beweging, ontwikkelt zich en groeit mee met de veranderende wereld. Er worden steeds commentaren aan het Verdrag toegevoegd, die actuele thema’s verder uitwerken. In 2013 verscheen zo’n General Comment over het recht op spel.”

WAAROM EEN APART ARTIKEL OVER SPELEN?

“Spelen is zo fundamenteel voor kinderen, dat speelt door in het hele Kinderrechtenverdrag. Maar in artikel 31 is nog eens extra uitgewerkt hoe belangrijk vrije tijd, spel en recreatie zijn voor de ontwikkeling van kinderen. Daarin zie je ook het belang van die groeiende autonomie terug: het recht om als kind zelf te kunnen kiezen wat je doet in spel en vrije tijd, zonder steeds verantwoording af te hoeven leggen.”

WAT KUNNEN WE IN DE PRAKTIJK MET DE KINDERRECHTEN?

“De Nederlandse overheid is gebonden aan het Kinderrechtenverdrag. Het is niet vrijblijvend. De overheid moet de rechten van kinderen meewegen in alle relevante beleidkeuzes, er budget voor vrijmaken en verantwoording afleggen. Met dit recht in de hand kun je dus het gesprek aangaan

‘Het Kinderrechtenverdrag is een levend instrument: het is voortdurend in beweging, ontwikkelt zich en groeit mee met de veranderende wereld’

Spelende kinderen op een strand in Wales. In dit deel van het Verenigd Koninkrijk geldt de Play Sufficiency Duty: vanaf een nulmeting zijn gemeenten verplicht aan vooruitgang te werken op het gebied van buiten spelen.

‘Betekenisvolle participatie houdt in dat we kinderen daarvoor de ruimte en mogelijkheid bieden op een manier die bij ze past’

met de overheid: hoe hebben jullie kinderrechten meegenomen in je afwegingen? De overheid moet haar keuzes expliciet maken. Je kunt hiermee dus tegenwicht bieden aan de vanzelfsprekendheid en dominantie van bijvoorbeeld economische belangen. Overigens is het verdrag ook van betekenis voor bedrijven, het onderwijs en zelfs voor ouders en andere opvoeders.”

EN SPECIFIEK MET BUITEN SPELEN?

“Het recht op spel is nog niet goed uitgekristalliseerd. Wat er minimaal nodig is, is nog niet juridisch uitgewerkt. Een aanvliegroute kan zijn dat je inzet op progressie. Je doet een nulmeting en zet er dan op in dat het steeds een beetje beter wordt. De Kinderombudsvrouw kan bijvoorbeeld onderzoeken: gaan we vooruit? In Wales is deze

werkwijze sinds 2010 wettelijk geregeld via de Play Sufficiency Duty. Die verplicht gemeenten om een nulmeting te doen en biedt vervolgens steun aan gemeenten om progressie te realiseren. Intussen moeten we wel blijven opletten dat we het recht op spel niet té juridisch gaan benaderen. Dit gaat over kind-zijn, over vrijheid, over participatie. Het is zó fundamenteel.”

HOE KOM JE HIEROVER MET EEN GEMEENTE IN GESPREK?

“Polderen en daarbij een verbinding leggen met kinderrechten. Ingang voor een gesprek kan bijvoorbeeld gezondheid zijn, ontwikkeling, het feit dat kinderen nú leven. Met als kern: bewustwording. En je realiseren dat het niet gemakkelijk is en tijd nodig heeft. Het helpt als je kunt laten

Debatten over de kracht van spelen

Ruimte voor de Jeugd en de International Play Association organiseren twee keer per jaar een Speelforum. De thema's komen voort uit de zorgen ('concerns') over de speelkansen van kinderen, zoals geformuleerd in artikel 31 van het VN Verdrag inzake de Rechten van het Kind en het General Comment nr. 17.

Het volgende Speelforum vindt plaats op 28 november 2019 bij Fontys Pedagogiek in Tilburg. Hoofdspreker is Maïke Kooijmans, lector Opvoeden voor de Toekomst. Thema: 'De spelende professional, kwestie van (de)professionalisering?'

Meer informatie op www.ruimtevoordejeugd.nl.

zien hoe andere gemeenten er mee omgaan. Goede voorbeelden helpen enorm. Op de lange termijn kun je denken aan een aanpak zoals die van Urgenda, die de overheid aanspreekt op z'n eigen normen en daarin gelijk krijgt van de rechter. Dan heb je wel een landelijke visie en uitgangspunten nodig waaraan je kunt toetsen. Dat is een lange weg."

PARTICIPATIE IS EEN VAN DE CENTRALE THEMA'S IN HET VERDRAG.

"Ja, het recht om gehoord te worden en zelf keuzes te maken verdient aparte aandacht. Het is direct verbonden met het recht op spel. Want hoe serieus nemen we kinderen werkelijk? Betekenisvolle participatie houdt in dat we kinderen daarvoor de ruimte en mogelijkheid bieden op

een manier die bij ze past. En dat de mensen die luisteren ook in de positie zijn om iets met de inbreng van de kinderen te doen. Zoals mijn collega Laura Lundy aangeeft, draait het om space, voice, audience, influence. Voor alle kinderen. Ook kinderen die niet vanzelf gehoord worden, die zich nog niet uit kunnen spreken of die we 'lastig' vinden. Het recht op participatie betekent ook dat we kinderen en jongeren erkennen in hun ontwikkelingsfase. Een kind leeft nú. Het is bijvoorbeeld zorgwekkend dat jongeren al snel in het strafrecht worden geduwd voor gedrag dat weliswaar vervelend kan zijn voor volwassenen, maar dat ook gewoon hoort bij een bepaalde ontwikkelingsfase. Het gaat om het recht op ruimte voor ontwikkeling die hoort bij elke leeftijd." ●